

Передплата

на «РУСЛАНА» висилать:
в Австрії:
на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1-70 кор.

За границею:

на цілий рік: зі щоденною
висилкою 7 долларів, або 12
рублів; з висилкою двічі
в тижні 5 1/2 доллара, або 10
рублів; з висилкою що субо-
ти 4 1/2 доллара, або 9 рублів.
Посланоке число по 10 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш мидости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня
крім неділі і руских свят
о 5 1/2 год. пополудні.

Редакция, адміністрация і
експедиция «Руслана» при ул.
Осоловських ч. II. (партер)
(фронт від ул. Тихої). Експе-
диция місцева в Агенції
Сokolовского в насажі Гавс-
мана.

Рукописи звертає ся лише
на попереднє застереженє.—

Рекламний неопечатані в
вільні від порта. — Оголо-
шеня звичайні приймають
ся по ціні 20 с. від стріч-
ки, а в «Надсланих» 40 с.
від стрічки. Подяки і при-
ватні донесеня по 30 сот.
від стрічки.

Невідрадні вигляди для пар- ляментарної роботи.

(X) Зближає ся для правительства і держави крайна пора, подумати про се, що би подбати про необхідні засоби для державної господарки і в тій цілі потреба спокійної парламентарної роботи. Тимто найповажнішою для правительства і держави справою в тепер обезпечене спокійної і успішної законодатної роботи передовсім в чеській соймі, а відтак в державній раді. В тій цілі має міністер-президент бар. Бінерт розпочати в понеділок переговори з представниками чеського сойму. В понеділок має переговорювати з представниками великої власности, ві второк з представниками Німців, а в середу з представниками Чехів.

Одначе події, які приключили ся останніми часами особливо у Відні і в Дольній Австрії між Німцями і Чехами, становлять вельми небажану пригравку до тих переговорів, з наслідком тих подій вигляди на який небудь вислід корисний тих переговорів стають вельми сумнівні. В останніх десятиках літ всенімецькі проводирі вельми розятрили національну загорілість в широких верствах а се розятрене довело до памятноі великої обструкції в держ. раді в 1897 р. і в слідуєчих роках почала та боротьба проявляти ся не тільки в держ. раді але і в краєвих соймах тих країв, де значну часть населеня творять Німці. З окликом оборони загроженого ні-

мецкого етану посіданя розпочали всенімецькі проводирі, а за ними і інші німецькі сторонництва, боротьбу о верховладу над ненімецькими народами і се довело до великого розладу і розстрою в парламентарних тілах.

Здавало ся керівникам австрійської політики, що сю національну загорілість, яка спиняє всяку роботу законодатну в держ. раді, можна буде усунути тим способом, що видвигне ся на передове місце народо-господарські і суспільно-політичні питання, а в тій цілі переведено виборчу реформу в напрямі загального голосованя, що би дати спромогу найширшим верствам суспільним вислати своїх представників до держ. ради. На тих представників іменно покладано надії, що они видвигнуть народо-господарські і суспільно-політичні питання котрі дійсно вимагають значної реформи і що тим способом, коли вже не замовкне зовсім, то значно зладить національна загорілість і боротьба і буде можлива спокійна і успішна законодатна робота.

Не так ждало ся, та так склало ся! Два роки державної ради, вибраної загальним голосованем, в котрій мало що не пята часть творять соціал-демократичні живля, показало довідно, що надії покладані на втихомирєне національної загоріліости і боротьба виборчою реформою ані троха не справдила ся, а національна загорілість не тільки злагідніла, але навпаки ще більше розятрила ся. Отся загорілість довела до того, що в держ. раді всяка законодатна робота стала прямо неможливою, що так само і в чеській соймі застановлено всяку роботу, а тим способом законодатні

тіла перестали сповняти свої задачі.

Найбільше отже помилили ся в своїх обчисленях сі політики, котрі споділали ся втихомирєня національної загорілости і боротьби. Останні події стають наглядним доказом, що ся боротьба починає ся перемінювати в справдешню усобицю, що загорілість, з якою она є ведена, переходить уже всякі границі культурности.

В Дольній Австрії незвичайно розгоріла ся усобиця між Німцями і Чехами. У Відні, де живе більш чверть міліона Чехів, не хоче рада мійська і рада шк. краєва допустити до признаня права прилюдности чеських шкіл народних ім. Коменського, а тепер зачинено з розпорядку рада шк. кр. чеську приватну школу в III-ій части (Landstrasse) а крім того в громаді Untertemenau (в Просторві). У Відні німецька улична чернь вибиває вікна в домах, де живуть Чехи або в їх товариствах. В північній Стирії розпочала ся така сама усобиця між Німцями а Словінцями, а в Сольногороді на поклик всенімецьких проводирів селяни виїшли з друками, вилами і косами, що би недопустити «ворога» — себ то Чехів, що бажали устроїти маївку, хоч в дійсности Чехи не прибули, лише якісь німецькі путники.

Так само недавно німецькі загоріліці не хотіли допустити в Швехаті, що би чеські і словацькі жнивварі обходили там обжинки по скінчених жниввах. Отся усобиця між Німцями з одного боку, а Чехами і Словінцями з другого довела до такого розятрення, що загально-австрійске к а т о л и ц к е віче, яке мало в тих днях відбути ся у Відні, відкликано, бо чеські і словін-

Гене́за поетичних творів

Маркіяна Шашкевича.

Студія

Кирила Студинського.

(Дальше).

З перегляду поетичних творів Шашкевича та порівняня їх з народними піснями бачимо, що значна їх часть писана під впливом народної поезії. Шашкевич будьто переспівував народну поезію, будьто вносив у свої твори порівняня, уживані в народних піснях, — одним словом надавав своїм віршам кольорит народний. Елегійний тон думок Шашкевича, як справедливо завважав Як. Головацький, се також дійсне п'ято нашої народної поезії.¹⁾ Шашкевич перейняв також, як се замітив проф. Кокоруда,²⁾ чотирнайцятьскладовий, коломийковий вірш для своїх поезій, як прим. для «Роспуки», «Туги за милою», «Думки», «Підліся», «Лихої долі», а те саме можемо сказати про свіжо віднайдені поезії Маркіяна п. з. «Вірна», «Туга» і «Коломийки».³⁾ Се остальне, на мою гадку, є слабою стороною поезії Шашкевича.

Шашкевич цінив високо народну поезію а у своїх поетичних творах шукав звязи з тими «жемчюгами», що, по його словам, «разом ванязані, вчинять ся великим сяющим намистом для ший пишної царівни».⁴⁾ Шашкевич шукав у своїх поезіях народности.

На сім могли би ми закінчити порівняне творів Шашкевича з народною пісню. Замітимо ще хваба, що проф. Дашкевич⁵⁾ добачував у пі-

сні Шашкевича: «До милої» вплив штучної, української, народної пісні п. з. «Повій вітра на Україну». З гадкою сего знаменитого ученого годі згодити ся вже хотьби тому, що згадану пісню зложив Степан Руданський в р. 1856 (дня 24 липня)⁶⁾ та що її вперше видруковано в петербурській «Основі»⁷⁾ за рік 1861, отже в несповна двацять літ після смерти Шашкевича.

II.

Вплив творів Міцкевича, польсько-української школи, Метлинського і Шевченка.

В поезіях, які були доси предметом наших помічань, бачимо або горячі, поетичні покликки, або з малыми вивітками суб'єктивні болі, жалі і печали Шашкевича. В своїх патріотичних покликках старав ся Шашкевич будити галицьку землю з її тяжкого сну. Патріотизм сей можна би назвати льоляльним. В поезіях, які розберемо в сій главі, станув Шашкевич на ширшому ґрунті. Він співає про духову, культурну і національну єдність Галичини та України, апотекує Україну з її піснями, бандуристами, козацтвом, оспівує давні бої Галичан.

Для нас цікаво буде, прослідити, які посторонні впливи зложили ся на сю нову чергу в поетичній творчости молодого поета. Нам звісно, що рано вже дійшли до Галичини та до рук Шашкевича «Енеїда» Котляревського і повісти Основяненка.⁸⁾ Одна і та сама мова, що гомоніла над Сяном, Бугом і Дністром, а яка озивала ся також з творів українських письменників, вказувала безперечно на єдність українського народа по обох боках кордону. І нема сумніву, що згадані твори українських письменників були також знаменитим матеріалом до студій Мар-

кіяна над руською мовою. Всеж таки ані сьміхотворця «Енеїда», ані впрочім прегарні описи життя українського люду в творах Основяненка не могли повести своїм змістом Маркіяна на ширше поле поетичного полету. На сю нову черту в творчости Маркіяна могли доперва зложити ся Метлинського⁹⁾ «Думки и п'єсни» (1739 р.), «Кобзарь» Тараса Шевченка (1840 р.) і «Ластівка» Гребінки (1841 р.), де находимо апотеозу України, її природи, степів, могил та бандуристів. З листів та писань Маркіяна Шашкевича знаємо, що поезії Метлинського і альманах Гребінки були йому доступні.¹⁰⁾ Метлинський лишив на творчости Маркіяна чималі сліди впливу. Так само викажемо в сій главі, що й «Кобзарь» Шевченка був рівнож Маркіянова звісний. Однак струна апотеозованя рідної землі, як прим. в віршу «Болеслав Кривоустий під Галичем» в р. 1139 (пис. перед 1834 р.)¹¹⁾ задзвеніла в творах Шашкевича вже раньше, заки явили ся згадані українські твори, тому розвязки поставленого в горі питання треба шукати де иньде. Правда, що в часі діяльности Маркіяна володів в цілій Європі романтичний напрям ідеалізована старини, однак живий примір ідеалізована України найшов Маркіян в польськїм письменстві, а спеціально в письмах поетів польсько-української школи.¹²⁾

(Дальше буде).

¹⁾ Памяткове число «Зорі» в пятьдесятлітню річницю виданя «Русалки Дністрової» Львів, 1887. стр. 349.

²⁾ Там же стр. 355.

³⁾ Руска письменність III. стр. 60—2.

скі учасники мали там промовляти своєю мовою, а Німці відгрозували ся, що викличуть задля того велику бучу.

В Пешті мав відбутися лікарський зїзд, а на таких зїздах являлися звичайно представники науки без різниці народности і розpravляли про наукові питання. Сего року Славяни і Румуни заявили, що не возьмуть участі в сїм зїзді задля гнобленя, якого малярські загорільці допускають ся на немалярських народностях.

Одиноким соняшним промінем серед тої грізної тучі національної загорілості було одушевлене, з яким принимали Німці й Італіяни цісаря в Тиролю підчас святкування столїтнього ювілею народної оборони краю проти нахабности Французів, а се святковане дорело до братаня між Німцями й Італіянами. Але чи в буденнім життю сей настрої удержаться ся дальше, не можна на певно сказати.

Всі ті прояви треба вважати вельми невідраднoю а навіть прямо шкідною пригравкою до переговорів, які мав з неділі перевести міністер-президент бар. Бінерт з представниками Німців і Чехів. Надії на який небудь корисний вислід тих переговорів вельми змаліли і політичні провідники відносять ся до почину презеса польського кола д-ра Гломбінського а також до намірених переговорів міністра-президента з великою зневірою і не віщують ані чеському соймови, ані держ. радї спокійної і успішної законодавчої роботи, і нічого дивного, що тепер щораз частїйше розходяться вісти про розв'язане чеського сойму і держ. ради.

Другий конгрес уніонїстів в Велеградї.

(Дальше).

Відтак порушив о. Калиш молитви за справу унії, а на внесенє д-ра Рїмїда прийнято резолюцію, щоби всі, прихильні справі священники щороку в певних днях відправляли св. Літургію на ітвенцію усунєня схїзми евентуально *secunda intentione*.

О. Маркевич запитав Мальцева, що маємо *in concreto* робити для православних з любови, на що той забув відповісти.

Хтось там ще порушив справу ширєня товариства Апостолїату св. Кирила і Методїя в Галичинї, що Митрополит з місця вірадив яко *odiosum*, бо у нас є і так дуже много всяких товариств, а всяке товариство має одну дуже

⁴) Онїшкевич: Руска бібліотека III. стр. 61—2.

⁵) Дашкевич: „Отзывъ...“ стр. 131.

⁶) Зоря за рік 1895. ч. 20. стр. 389, де її видруковано п. з. „Пісня“.

⁷) Основа за рік 1861. ч. I январь стр. 95—6.

⁸) Онїшкевич: Руска бібліотека III. стр. 61—2 і 380.

⁹) Думки і піснї та шче дешчо Амвросїя Могили. Харькoвъ 1839.

¹⁰) Онїшкевич: Op. cit. стр. 51—2 і 380.

¹¹) Онїшкевич: „Руска Бібліотека“ III. стр. CXIV. Тершаковець у своїх „Причинках до життєпису Марк. Пашкевича“ (Записки наук. тов. ім. Шевченка T. LVIII) стр. 2. кладе дату написаня сего вірша на роки 1830—1.

¹²) Вже в першій частинї моєї праці згадав я, що деякі вірші зложив Пашкевич під впливом Міцкевича і Залеского. Не зашкодить згадати, що деякі байки уміщені в „Читанцї“ Пашкевича, (що вийшла оперва в р. 1851 II вид. 1855 р.), хоть ледви, чи їх автором був Пашкевич, (Тершаковець op. cit. стр. 4) писані під впливом байок Красіцкого. До них належать прозові байки: Лис і вовк („Lis i wilk“ — Bayki i przurowieści, tudzież bayki nowe Ign. Krasieckiego, Kraków 1818 стр. 24). Пан і собака его („Pan i pies“ стр. 25), Воли (Woły krąbne стр. 24), а крім них віршовані байки: Потік і ріка (Potok i rzeka стр. 2). Старий і молодий лис (Lis młody i stary стр. 5), Плїшка і соловій (Słowik i szczygieł стр. 27), Діти і жаби (Dzieci i żaby стр. 50). Потїчнї переклади є вправді дуже вірні під оглядом змісту, однак дуже слабі під оглядом викінченя. Порівнай Онїшкевич: Руска бібліотека III. стр. 55—6.

непрямну сторону, грошеву. При бесїді грошевії підніс Франко, що найбїднїша є грецька Церква, що на ню здали би ся передовієм складки. Та сєо справу усунув Митрополит дуже зручно наставленем капелюха.

О 11. год. закінчено наради комісії.

Що до комісії, то зазначивши, що наради комісії цілком є незалежні від предмету трактованого на загальних засїданях ані від інших комісій, вважаю, що було би лїпше, щоби комісія не була в'язана часом, т. є. щоби не потребували робити місця другій комісії, або загальному засїданю. А ще лїпше було би установаити тільки дві комісії: теоретичну і практичну, котрі могли би зайняти ся всіми питаннями, маючи в двоє більше часу. Бо наостанку комісії східна і західна, то також комісії передовієм теоретичні а відтак практичні.

Рівночасно того дня рано відбувало ся продовженє Академії богословів. Промовляв там дуже популярно о. посл. др. Крек з Любляня на тему: катонїцький академік а вільна думка; Рїгон, правник Гнїздо з Праги від праского студентства, богослов Ресль від праских богословів, економїст Шуц з Рагнраду на тему: священник яко вихователь господарський і суспільний; Скачель (богослов, редактор „Muzeum“ з Берна); богослов Сної з Любляня і академік Смикаль, голова славянської ліги академічної котрій проголосив, що славянське студентство стоїть при прапорі ідеї Кирила-Методїївської. Від славянських академіків висказав симпатїї доростаючому чеському священству правник Стель з Любляня, від Русинів о. Патрїло з Тернополя.

Відтак появил ся Митрополит Шептицький з протопреєм Мальцевом, витаний оваційно і горячо промовив по руски, хвалячи ідею Кирило-Методїївську яко ідею будучини, в котрій Славяни стануть одною родиною в Христї. Просить Бога, щоби для добра народів славянських та доба настала скоро.

Відтак др. Стоян подякував богословам за спів підчас Велеградських торжеств. Слїдував обїд, підчас котрого підніс ректор монастиря тоаст в честь Митрополита Шептицького.

По обїді відбуло ся послїднє загальнє засїданє, на котрім асумпціонїст з Царгороду Salaville мав відчит: св. Теодор Студит о приматї св. Петра і папи римського.

Між тим вислано телеграму до міжнародного зїзду Евхаристичного в Кольонїї і до полудневославянського зїзду Евхаристичного в Рагузі.

Відтак сїдоглавий, бородатий кустос бібліотеки Ватиканської Франко розpravляв довго о протирелїгїйних струях і взявав до солідарности під проводом авторитету одного голови Церкви, що є власне доперва свободою. Се вказуєв східній Церкві, котра тої свободи не має задля браку авторитету, закінчив грецьким літургїчним співом.

Прийнято ухвалені в комісіях резолюції і внесенє дра Дорожинського, щоби видати *acta conventus* також по російски до популярного ширєня. Вибрано відтак членів сталої академії велеградської, іменно: Митрополит Шептицький, протопреї Малцев, канонїк Др. Тумпах, др. Gratieux, Palmieri, др. Succiu; Jugie, др. Соколовський, др. Дочкаль, др. Саятович, др. Боця, др. Грївец, др. Яшек, Шпальдак. Послїдні чотири яко виконний комітет.

Хор питомців заспївав „Umbilate“ (утїшайтесь, Ісаїя XI. 1.) Др. Стоян подякував Митрополиту Шептицькому за предсїдательство, Митрополит учасникам і питомцям і удали ся всі до церкви, де благословенем св. Тайнами діло закінчено. На всі сторони до всіх славянських земель і народів розїжджали ся апостоли церковної унії і славянської.

На конгрес прислали привітні телеграми: єписк. Doubrava, канонїк князь Hohenlohe (Оломуц) декан Gillig, суперїор Rejzek, єписк. Wisnar, архїєп. Posolovič (Загреб) Др. Hruban іменем клубу, Wais, Tumrach (Прага), богослови в Риму, професори семїнарїї в Сараєві, факультет теологїчний в Празї (dr. Sedlaček), зїзд полудневославянських студентів в Спалато, Ол. Барвїнський, ред Вітнар, Василянн Галуцїнський, єписк. dr. Huyn (Берно), єписк. Hulka (Budweis) і інші.

Зїзд вислав до Риму телеграму: Praeses, theologi sacerdotesque utriusque ritus ex slavici aliisque nationibus Velehradium ad controversas quaestiones inter Orientem atque Occidentem discutiendas congressi apostolicam Supremi Pastoris benedictionem suis conatibus felicem exitum allaturam humillime rogant. Velehradii, Moraviae, Franciscus Bauer, archiepiscopus olomucensis, Andreas Szeptyckij archiepiscopus leopolitanus.

У відповідь надїйшла з папської нунціятури у Відни на руки архїєп. Бавера телеграма: Sanctissimus Pater vota filialis devotionis membrorum congressus velehradensis benigne excipiens apostolicam benedictionem mittit.

Папа Пії X. хотїв вислати особного делегата на конгрес з особним листом і вже був визначений делегат, але віденські круги не допустили до того, вважаючи конгрес за політичну акцію панславїстичну. Дятого також телеграма до конгресу мусїла перейти цензуру віденської нунціятури.

(Конець буде).

Полїтичний огляд.

Австро-Угорщина

Die Zeit з середї подає розмову з віцепрезесом польського кола п. Стапінським, характеристичну тим, що доказує, що п. Стапінський, який бере участь в угодних нарадах, має особисті цілі і ворогованя. Після погляду п. Стапінського всі заходи презеса польського кола без хїсна, позаяк ціла акція мусить остаточно робити ся. Можливо, що сойми розпочнуть свої обряди але в державній радї не прийде до меритеричних обряд. Відносини між Німцями а Славянами надто напружені, щоби в тїй хвилї порозумїне було можливе. П. Стапінський бажає акції п. Гломбінського успіху, але переконаний, що не може увїрити в успіх сєї акції. Яко проводир людовців думає, що всі теперїшні заходи є лише стратою часу. Загалом акція д-ра Гломбінського не осягне найменшого успіху.

Та щира заява голови людовців тим замїтнїйша, що в кількя годин по оголошеню розмови появил ся вість в „Slavische Korrespondenz“, що ціла розмова, поміщена в вечірнім виданю дневника Die Zeit, є неправдива. Сей маневр, довершений личностями, близькими голові людовців, найліпше характеризує цілу політичну діяльність п. Стапінського, який привик послуговувати ся кїмбудь і чїмбудь, коли не може відповідати его цілі, але не вагає ся відкидати всього, коли се мало стрївувати ся у віденських політичних кругах з певним невдоволенем.

Пражский краєвий видїл одержав 26 серпня письмо а повідомленем, що правительство задумє скликати чеський сойм на 18 вересня на шеститижневу сесїю. На случай коли би зібране державної ради у вчаснїйшїм речинци було вказане, то слїдувала би перерва в соймовїй сесїї. Позаяк правительство домагало ся відповіди перед 30. серпня, отже краєвий видїл відповів сєйчас в тїм дусї, що скликанє сойму на довшу сесїю орїймає з радостю до відома а що до речинця скликаня полишає рїшенє правительства.

В Молодїм Болеславі ухвалено на нараді чесько-соціального сторонництва резолюцію з зазивом всіх чеських послів до опозиції проти правительства по причинї его централістичної і германїзаційної системи.

N. fr. Presse звїщає, що в найблизших днях відбуде ся спільна нарада міністрів в справї спільного бюджету.

Заграниця.

Бунт грецького війська покінчив ся цілковитим его успіхом. Як кажуть, князі Андрїй, Христофор і Николай, які служать в грецьким війську, одержали довну відпустку, а наслїдник престоло, кн. Константин, вініс просьбу о звільненє его з начальства над армією. В сєй спосіб сноввилось головне бажанє невдоволених офіцїрів, які хотять признати князям лише почесний аванс поза активним військовим звязком. Мимо запов-

